

Tajné rozmiestnenie jadrových zbraní v Holandsku

- CZ24 News | 23. ledna 2022

HOLANDSKO: V júni 2013 priznal bývalý holandský premiér Ruud Lubbers, stojaci na čele vlády v rokoch 1982 až 1994, že na území Holandska sa nachádza približne 20 amerických jadrových zbraní. Išlo o prvé polooficiálne potvrdenie ich rozmiestnenia v Holandsku, o ktorom sa do tej doby len špekulovalo. Ako sa ukázalo, špekulácie boli pravdivé a prítomnosť amerických jadrových zbraní v Holandsku bola približne pol storočia utajovaná. Išlo o pozostatok studenej vojny, ktorá bola obdobím krehkej stability a vzájomnej nedôvery. Západ a Východ sa vzájomne strážili a v mnohých oblastiach sa darilo dosahovať dohody, ktoré mali posilniť dôveru a eliminovať možnosť vzniku náhodného konfliktu. Obe strany súčasne hľadali možnosti, ako získať nad súperom výhodu. Jednou z týchto prísne tajných aktivít bolo rozmiestnenie amerických jadrových zbraní v Holandsku.

Pozadie

Po skončení II. svetovej vojny sa na globálnej scéne objavili dve dominujúce mocnosti – Spojené štáty americké a Sovietsky zväz. Svoju silu opierali aj o neustále sa rozširujúci jadrový arzenál. Krajiny západnej Európy sa obávali sily Sovietov a hľadali spôsoby, ako posilniť svoju bezpečnosť. Jednou z možností malo byť aj rozmiestnenie amerických jadrových zbraní na ich území. Západoeurópskym krajinám to malo dať istotu, že v prípade vypuknutia vojenskej krízy budú okamžite k dispozícii jadrové zbrane a vytvoria sa tak lepšie podmienky pre ich prípadné použitie. Toto rozmiestnenie jadrových zbraní malo pôsobiť aj ako odstrašujúci faktor. Tento postup bol výhodný aj pre USA, pre ktoré to bol spôsob, ako rozptýliť zacielenie sovietskych jadrových zbraní len na USA a preniesť to aj na Európu. V 50. a 60. rokoch minulého storočia preto niektoré západné krajiny súhlasili so skladovaním jadrových zbraní na ich území, aj keď to podľa možností utajovali a verejne sa tým nechválili. V konečnom dôsledku spojenecké krajiny zaistovali bezpečné uskladnenie jadrových zbraní a cvičili sa v ich použití. USA mali kontrolu nad samotnými zbraňami, ako aj právomoci nad ich použitím.

I nejmenší finanční příspěvek velice pomáhá! Děkujeme!

CHCI PŘÍSPĚT

Názor západných krajín na tento prístup ale nebol jednotný. Znepokojenie vyjadrili napríklad Francúzsko, alebo Grécko, ktoré sa na rokovaní Severoatlantickej rady v roku 1960 pýtalo, či by sa USA pred použitím týchto zbraní poradili so svojimi spojencami. Podľa vtedy platných postupov mohol v núdzových podmienkach nariadiť okamžité použitie jadrových zbraní veliteľ amerických síl v Európe. Za iných okolností si použitie zbraní vyžadovalo súhlas najvyššieho orgánu NATO – Severoatlantickej rady. Konečný hlas pri rozhodovaní mal však americký prezident. Na druhej strane

napríklad Nemecko a Taliansko vyjadrovali obavy, či nemôže dôjsť k oneskorenej reakcii USA na rýchly pozemný útok Sovietov.

Jadrová bomba B61, foto: [Wikipedia.org](https://en.wikipedia.org/wiki/B61_nuclear_bomb)

Samotné prípadné nasadenie jadrových zbraní bolo v súlade s politickými prioritami, stanovenými na konci roku 1954 Vojskovým výborom NATO. Ten nariadil použitie jadrových zbraní v konflikte so Sovietskym zväzom aj v prípade konvenčného útoku Sovietov na západnú Európu. Rozmiestňovanie jadrových zbraní USA na území členských krajín NATO tak bolo v súlade s vojenským plánovaním aliancie. Podľa komuniké NATO z decembra 1957: „*O rozmiestnení týchto zásob a rakiet a o opatreniach na ich použitie sa bude rozhodovať v súlade s obrannými plánmi NATO a po dohode s priamo dotknutými štátmi.*”

Podľa niektorých odtajnených dokumentov tak malo byť na počiatku 60. rokov v Európe rozmiestnených približne 2 000 kusov amerických jadrových zbraní, určených na využitie spojeneckými krajinami a USA mali v Európe rozmiestnených ďalších 4 000 – 5 000 vlastných jadrových zbraní.

Holandsko

Najznámejšie boli prípady rozmiestnenia amerických jadrových zbraní v Európe na území Nemecka a Talianska. Menej známou kapitolou je ich rozmiestnenie na území Holandska. Dôvodom je aj to, že Holandsko stále utajuje dokumenty o ich rozmiestnení napriek tomu, že v USA už k odtajneniu mnohých dokumentov pristúpili. Tieto dokumenty ukazujú, že Holandsko bolo dokonca prvou členskou krajinou NATO, v ktorej boli rozmiestnené jadrové zbrane USA. Dohoda s USA o tomto rozmiestnení bola podpísaná v januári 1960, pričom nie je vylúčené, že zbrane boli rozmiestnené aj skôr. Už v roku 1959 bolo totiž podpísaných niekoľko rámcových technických dohôd, ktoré vytvárali podmienky pre uskladnenie jadrových zbraní. Tajná technická dohoda z 26. januára 1960 podpísaná americkým veľvyslancom Philipom Youngom a holandským ministrom zahraničných vecí umožnila USA skladovať jadrové zbrane v Holandsku. V článku 6 dohody sa uvádza, že holandská vláda bude zodpovedná za vonkajšiu bezpečnosť týchto zbraní, ako aj za ich cestnú alebo vlakovú prepravu v Holandsku.

Prvým systémom jadrových zbraní rozmiestnených v Holandsku bol taktický raketový systém MGR-1 Honest John. Išlo o prvú jadrovú raketu zem – zem v arzenáli ozbrojených síl Spojených štátov. Raketa mala dosah približne 25 km a bola odpaľovaná z nákladného automobilu. Okrem jadrovej hlavice bola k tejto rakete k dispozícii aj kazetová munícia s nervovým plynom sarín.

Ďalšia významná dohoda sa vzťahovala na vzdušné sily. Bola to tajná dohoda podpísaná 15. februára 1960 medzi vzdušnými silami USA a holandským kráľovským letectvom. Dohoda umožnila rozmiestniť jadrové bomby na holandskú leteckú základňu Volkel. Bomby dorazili do Holandska v apríli 1960. Holandské vzdušné sily následne začali prípravu na jadrové misie a boli vyčlenení piloti aj lietadlá, cvičení na tento účel.

Pôvodne sa uvažovalo aj o tom, že jadrové misie bude pod vedením najvyššieho veliteľa spojeneckých síl v Atlantiku uskutočňovať aj holandské námorníctvo. Podľa zámeru mala mať jadrové schopnosti lietadlová loď Karel Doorman. To by ale vyžadovalo mať jadrové hlavice uložené priamo na lodi, čo bolo pre Američanov neprijateľné, a tak sa zámer neuskutočnil. Ďalším nezrealizovaným zámerom bolo vybaviť holandské námorné letectvo hĺbkovými jadrovými bombami.

Holandská armáda mala tiež prístup k atómovej demolačnej munícii, zjednodušene nazývanej jadrové míny, ktorá bola uložená v Nemecku. Išlo o relatívne malé zariadenia, umiestňované špecialistami priamo na miesto odstrelu. Táto munícia mala slúžiť na vytváranie masívnych prekážok, ktoré mali blokovať alebo usmerňovať pohyb nepriateľských síl. Mala sa použiť v prípadoch, že nepostačovali konvenčné prostriedky a o jej použití tiež rozhodoval prezident USA.

Aj keď sú už k dispozícii niektoré dôležité informácie o úlohách rôznych vojenských jednotiek s jadrovou zodpovednosťou, niektoré informácie, týkajúce sa postupov a rozkazov na použitie jadrových zbraní a informácie, týkajúce sa procesu kontroly nad zbraňami v prípade krízových situácií, zostávajú utajené.

V súčasnosti sa udáva, že v Holandsku sa nachádza 20 - 22 jadrových termonukleárnych gravitačných bômb B61, ktoré sú uložené na leteckej základni Volkel, kde sú od roku 1991 vybudované aj špeciálne trezory na ich uloženie. Oficiálne to ale holandská vláda nikdy nepotvrdila.

Záver

Podľa dostupných informácií mali Spojené štáty americké počas studenej vojny rozmiestnené jadrové zbrane v 27 krajinách po celom svete. Na vrchole, počiatkom 70. rokov, mali USA v krajinách NATO v Európe viac ako 7 000 jadrových zbraní a viac ako 2 000 na pevnine v Tichomorí. Rôzne námorné plavidlá ako lietadlové lode, krížniky, útočné ponorky a podobne niesli ďalších 3 000 jadrových zbraní.

V roku 2019 došlo omylom k úniku dokumentu Parlamentného zhromaždenia NATO, podľa ktorého Spojené štáty skladujú okolo 150 svojich jadrových zbraní na území Belgicka, Holandska, Turecka, Talianska či Nemecka. Konkrétne ide o už spomínané jadrové bomby typu B61, ktoré sa nachádzajú na európskych aj na amerických vojenských základniach v Belgicku, Nemecku, Taliansku, Holandsku a Turecku. Jadrové bomby B61 sú vo výzbroji od roku 1968 a priebežne sa modernizujú. Posledná, aktuálne vyvíjaná verzia B61-12, má podľa odhadov stáť 28 miliónov dolárov za kus. Tieto jadrové hlavice by potenciálne mohli použiť americké letecké sily, ale aj letecké sily ostatných spojeneckých krajín. Umiestnenie týchto jadrových zbraní na európskom území stojí na dohodách, podpísaných práve v priebehu 60. rokov minulého storočia.

Autor je bývalý spravodajský analytik a vysokoškolský pedagóg. V súčasnosti pôsobí ako nezávislý bezpečnostný analytik.

Raketa MGR-1 Honest John, úvodné ilustračné foto: [Wikipédia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:MGR-1_Honest_John.jpg)

AUTOR: ROMAN LAML

[ZDROJ](#)